

Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU21

Riksrevisionens rapport om statens subventionering av läkemedel

---

Sammanfattning

Utskottet anser att riksdagen bör lägga skrivelsen till handlingarna.

I skrivelsen redogör regeringen för sina bedömningar och åtgärder som planeras med anledning av Riksrevisionens rapport om subventionering av läkemedel. Riksrevisionen har i rapporten granskat Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets arbete med att bedöma vilka läkemedel som ska subventioneras och ingå i högkostnadsskyddet samt regeringens arbete med att ge förutsättningar för detta arbete.

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen om en särskild nationell strategi och en särskild finansiering rörande läkemedel mot sällsynta sjukdomar och diagnoser. Utskottets förslag grundas på två motionsyrkanden.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår de övriga motionsyrkandena främst med hänvisning till pågående arbete.

I betänkandet finns fyra reservationer (S, M, C, V, KD, L). I en av reservationerna (S) föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen.

Behandlade förslag

Skrivelse 2021/22:43 Riksrevisionens rapport om statens subventionering av läkemedel.

Sju yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden.....	6
Riksrevisionens rapport om subventionering av läkemedel	6
Reservationer	13
1. Genomförande av rekommendationer, punkt 1 (M, C, KD, L).....	13
2. Läkemedelsstrategin, punkt 2 (M).....	14
3. Betalningsmodeller, punkt 3 (C, V, KD, L).....	14
4. Strategi och finansiering rörande läkemedel mot sällsynta sjukdomar och diagnoser, punkt 4 (S)	15
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	16
Skrivelsen.....	16
Följdmotionerna	16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Genomförande av rekommendationer

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4321 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 samt

2021/22:4324 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 1.

Reservation 1 (M, C, KD, L)

2. Läkemedelsstrategin

Riksdagen avslår motion

2021/22:4321 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 2 (M)

3. Betalningsmodeller

Riksdagen avslår motion

2021/22:4324 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 3.

Reservation 3 (C, V, KD, L)

4. Strategi och finansiering rörande läkemedel mot sällsynta sjukdomar och diagnoser

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en särskild nationell strategi och en särskild finansiering rörande läkemedel mot sällsynta sjukdomar och diagnoser och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4324 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 2 och

2021/22:4325 av Barbro Westerholm m.fl. (L).

Reservation 4 (S)

5. Regeringens skrivelse

Riksdagen lägger skrivelse 2021/22:43 till handlingarna.

Stockholm den 15 mars 2022

På socialutskottets vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Acko Ankarberg Johansson (KD), Kristina Nilsson (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Hultberg (M), Linda Lindberg (SD), Mikael Dahlqvist (S), Sofia Nilsson (C), Karin Rågsjö (V), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Yasmine Bladelius (S), Dag Larsson (S), Clara Aranda (SD), Margareta Fransson (MP), Pia Steensland (KD), Ulrika Jörgensen (M) och Barbro Westerholm (L).

Redogörelse för ärendet

Den 6 maj 2021 överlämnade riksdagen Riksrevisionens rapport Mesta möjliga hälsa för skattepengarna – statens subventionering av läkemedel (RiR 2021:14) till regeringen. Den 3 november 2021 återkom regeringen till riksdagen med skrivelse 2021/22:43 Riksrevisionens rapport om statens subventionering av läkemedel.

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2021/22:43 och sju yrkanden i tre följdmotioner. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Vid sammanträdet den 3 juni 2021 informerade riksrevisor Helena Lindberg med medarbetare om Riksrevisionens rapport.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om subventionering av läkemedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en särskild nationell strategi och en särskild finansiering rörande läkemedel mot sällsynta sjukdomar och diagnoser. Riksdagen avslår motioner om genomförande av rekommendationer, läkemedelsstrategin och betalningsmodeller. Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Jämför reservation 1 (M, C, KD, L), 2 (M), 3 (C, V, KD, L) och 4 (S).

Skrivelsen

Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer

Riksrevisionen har granskat regeringens och Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets (TLV) arbete med subventionering av läkemedel. Den övergripande revisionsfråga som Riksrevisionen ställer är: Bidrar regeringen och TLV till mesta möjliga hälsa för de resurser som avsätts för läkemedelssubventioner? Riksrevisionen motiverar granskningen med att TLV:s arbete med läkemedelssubventioner har försvårats under senare år. Det beror på att utvecklingen går mot att nya och innovativa läkemedel eller nya typer av läkemedelsbehandlingar godkänns i en tidigare fas av läkemedlens utveckling både i Sverige och internationellt. Dessa läkemedel har ofta ett jämförelsevis högt pris, vilket försvårar möjligheterna att ta in läkemedlen i förmånerna. Det finns dessutom en större osäkerhet än tidigare om läkemedlens behandlingseffekter och användning vid den tidpunkt då TLV ska ta ställning till om de ska ingå i läkemedelsförmånerna. Det blir då svårt för TLV att jämföra kostnaden för och nyttan med läkemedlet och avgöra om läkemedlet platsar i förmånerna eller inte. Riksrevisionens övergripande slutsats är att regeringen och TLV kan göra mer för att få ut mesta möjliga hälsa för de skattepengar som det offentliga satsar på läkemedel.

Riksrevisionen lämnar följande rekommendationer till regeringen:

- Initiera nya överläggningar mellan staten, industrin och regionerna i syfte att nå överenskommelser med ömsesidiga åtaganden som kan ligga till grund för författningsändringar. Riksrevisionen bedömer att alla tre parter behöver medverka i åtminstone den initiala fasen. Överläggningarna bör särskilt fokusera på

1. hur grunder för prissättning och subventionering av olika typer av läkemedel i olika faser av livscykeln kan utvecklas
  2. hur Socialstyrelsens patientregister och läkemedelsregister kan utvecklas för att bättre understödja en ändamålsenlig prissättning och subventionering av läkemedel
  3. hur staten kan underlätta och ge incitament för regionerna att tydligare styra förskrivningen mot de mest prisvärda läkemedlen inom förmånernas begränsningar
- Säkerställ att TLV kan systematisera uppföljningen av fattade beslut utifrån de data som TLV har tillgång till i dag.

Riksrevisionen lämnar följande rekommendationer till TLV:

- Kommunera tillämpningen av det samhällsekonomiska perspektivet på ett tydligare sätt
- Utveckla tydligare ramar för bedömningen av sjukdomens svårighetsgrad.

Regeringens bedömningar och åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser

Dialog mellan staten, regionerna och industrin samt läkemedelsstrategin

Sammantaget bedömer regeringen att det redan finns utarbetade plattformar för dialog med regioner, industri, personalorganisationer och myndigheter där aktuella läkemedelsfrågor diskuteras. Regeringen anför att det finns en löpande samverkan med många olika aktörer på läkemedelsområdet. Vad gäller regionerna har staten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) sedan lång tid tillbaka dialoger kopplat till de överenskommelser som ingås årligen, inte minst överenskommelsen om kostnader för läkemedelsförmånerna. Överenskommelsen för 2021 ställer upp riktlinjer när det gäller t.ex. följsamhet till arbetet med s.k. trepartsöverläggningar i syfte att bibehålla en sammanhållen nationell process för prissättning av läkemedel. Regeringen anser att det är viktigt att även inom ramen för kommande års överenskommelser om kostnader för läkemedelsförmånerna använda den utarbetade samverkansformen för att diskutera aktuella frågor på läkemedelsområdet. Utöver överenskommelserna finns det sedan tio år en övergripande samverkan på läkemedelsområdet inom ramen för Nationella läkemedelsstrategin. Beslutet om strategierna har tagits gemensamt av staten och SKR men i arbetet ingår ett tjugotal myndigheter och andra organisationer, bl.a. Läkemedelsindustriföreningen (LIF), Sveriges Apoteksförening, Sveriges Farmaceuter och Sveriges läkarförbund. Strategin är en plattform för diskussion och hantering av angelägna läkemedelsfrågor.

Prissättning m.m.

När det gäller grunderna för prissättning och subventionering av olika typer av läkemedel i olika faser av livscykeln instämmer regeringen i den problembeskrivning som ges i Riksrevisionens rapport. Det handlar t.ex. om

utmaningar när det gäller nya dyra läkemedel som riktar sig till små patientgrupper. Regeringen vill dock framhålla att ett flertal insatser har gjorts när det gäller denna fråga under flera år. Utmaningen som Riksrevisionen lyfter ingick bl.a. som en del i direktiven till vad som kom att bli Läkemedelsutredningen (dir. 2016:95). Utredningen lämnade slutbetänkandet Tydligare ansvar och regler för läkemedel (SOU 2018:89) i januari 2019. Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Riksrevisionen framhåller att staten bör underlätta och ge incitament för regionerna att tydligare styra förskrivningen mot de mest prisvärda läkemedlen inom förmånernas begränsningar. Regeringen vill här framhålla att regionerna genom det grundläggande ansvaret att erbjuda en god hälso- och sjukvård redan har stora möjligheter att verka för en ändamålsenlig och kostnadseffektiv hantering av läkemedel. Utöver detta kan dock regeringen konstatera att det i dialoger med såväl SKR som TLV har uppmärksamats att det finns behov av att analysera regionernas incitament att inleda trepartsöverläggningar och ingå sidoavtal. SKR och TLV har även i en gemensam skrivelse till regeringen (S2021/04497) lyft att det finns behov av en mer sammanhållen prognosstruktur på läkemedelsområdet. Regeringen avser att vid lämpligt tillfälle diskutera denna fråga vidare med SKR och TLV.

Regeringen anser att den fortsatta utvecklingen av den värdebaserade prissättningen förutsätter nära samverkan mellan de centrala intressenterna på läkemedelsområdet. Regeringen noterar här det uppdrag som TLV fick i februari 2021 att genomföra åtgärder för att dämpa kostnaderna för läkemedel som ingår i läkemedelsförmånerna. Bakgrunden till uppdraget är att Läkemedelsutredningen i sitt slutbetänkande framhöll att det fanns en besparingspotential för läkemedel som beräknades till omkring 700 miljoner kronor. Utifrån vad utredningen lyfte gav regeringen i november 2019 TLV i uppdrag att analysera förslagen i betänkandet, vilket myndigheten rapporterade i april 2020. TLV fick i uppdrag att genomföra det som framgick av rapporten, dvs. kostnadsdämpande åtgärder i fråga om läkemedel som ingår i läkemedelsförmånerna men samtidigt också att säkerställa prisdynamik och fortsatt god tillgång till läkemedel i Sverige. Regeringen anför att uppdraget, och tänkt resultat från detta, svarar mot den övergripande revisionsfrågan, dvs. hur det offentliga får ut mesta möjliga hälsa för de resurser som avsätts för läkemedelssubventioner. Uppdraget ska slutrapporteras i juni 2024.

Hälsodata, precisionsmedicin och betalningsmodeller

Regeringen instämmer i Riksrevisionens iakttagelse om vikten av god tillgång till relevanta data. Regeringens sammantagna bedömning är att det redan pågår flera olika uppdrag på hälsodataområdet som bidrar till att understödja en ändamålsenlig prissättning och subventionering av läkemedel som Riksrevisionen lyfter i sin rapport. Regeringen beslutade i januari 2020 att, för Sveriges del, underteckna ett avtal om att gå med i ett internationellt samarbete om horisontspaning på nya läkemedel, International Horizon Scanning Initiative. Samarbetet medför effektivitetsvinster då tidskrävande insamling

och sammanställning av information om kommande läkemedel kan frigöras för mer tid till mer avancerade analyser, planering och överläggningar med företag. På sikt kan det även understödja arbetet med att planera och förbereda eventuella omprövningar. Under 2020–2021 hade TLV ett regeringsuppdrag att analysera och lämna förslag på hur hälsoekonomiska bedömningar av precisionsmedicin kan utformas. Av uppdraget framgick att TLV särskilt skulle fokusera på analyser av hur hälsoekonomiska bedömningar kan genomföras för exempelvis diagnostiska tester, genetisk testning och mjukvara. TLV skulle också utreda hur betalningsmodeller för gen- och cellterapi, vilka ofta benämns Advanced Therapy Medicinal Products (ATMP) kunde utvecklas för att hantera de stora behandlingskostnader och de osäkerheter som är kopplade till bl.a. långtidseffekterna av ATMP. Det första uppdraget redovisades i maj 2021, och i juni 2021 fick TLV ett förnyat uppdrag på området som löper fram till maj 2022. TLV har även haft i uppdrag att följa upp cancerläkemedel och andra läkemedel i klinisk vardag. Av uppdraget framgick att TLV skulle undersöka möjligheten att använda alternativa datakällor med koppling till sjukvårdens grunddata för olika typer av uppföljning, t.ex. genom extraktion av journaldata. Uppdraget redovisades i oktober 2020, och myndigheten fick ett fortsättningsuppdrag i regleringsbrevet för 2021. Regeringen tillsatte i februari 2021 en utredning som ska undersöka vilka åtgärder som behöver vidtas för att skapa en långsiktig och hållbar rättslig reglering av utlämnande av försäljningsstatistik som avser läkemedel för människor (dir. 2021:12). Huvudsyftet med utredningen är att säkerställa att uppgifter som avser försäljningsstatistik för läkemedel i så stor utsträckning som möjligt ska kunna lämnas ut till de aktörer som har behov av dem, bl.a. från Socialstyrelsens läkemedelsregister. Av direktiven framgår att utredaren ska undersöka vilka åtgärder som behöver vidtas för att berörda aktörer ska kunna främja en kostnadseffektiv läkemedelsanvändning genom bl.a. välavvägda subventionsbeslut och framtagande av nya sidoöverenskommelser. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2022. Regeringen vill även framhålla att det utöver de hälsodataregister som Riksrevisionen lyfter i sin rapport finns flera andra möjliga datakällor som kan användas för att utveckla arbetet med subventioner på läkemedelsområdet. Exempelvis har Socialstyrelsen fått i uppdrag att kartlägga datamängder inom hälsodataområdet som kan anses vara av nationellt intresse. Myndigheten ska i första hand fokusera på data som i dag inte finns tillgängliga på nationell nivå men som kan vara av nationellt intresse. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 oktober 2022. E-hälsomyndigheten har även fått i uppdrag att genomföra en förstudie av hur myndigheten ska kunna tillhandahålla en nationell digital infrastruktur för svenska kvalitetsregister och ska slutredovisa sitt uppdrag senast den 1 februari 2023.

Uppföljning av fattade beslut

Riksrevisionen rekommenderar också regeringen att säkerställa att TLV kan systematisera uppföljningen av fattade beslut utifrån de data som TLV har tillgång till. TLV har, som nämnts ovan, inom ramen för det besparingsuppdrag som gavs i februari 2021 ett arbete där myndigheten undersöker möjligheten att utveckla uppföljningen av läkemedel genom att förbättra systematiken för identifiering av ändrade förutsättningar. Systematiken kan även i längden innebära att identifiera om ett läkemedels subvention följs. Här bör det även nämnas att det utvecklingsarbete som påbörjats och som rör en nationell digital infrastruktur och en hållbar rättslig reglering av utlämnande av försäljningsstatistik kommer att skapa en mer ändamålsenlig tillgång till data och därmed bidra till att förbättra myndighetens förutsättningar för att följa upp sina beslut. En systematiserad uppföljning ökar TLV:s möjlighet att upplysa regeringen och regionerna om omfattningen av felanvändning och ger därmed regeringen och regionerna ökade förutsättningar att bedöma eventuella problem och vidta rätt åtgärder. Regeringen avser att följa det utvecklingsarbete som TLV inlett. När det gäller de iakttagelser och rekommendationer som riktar sig till TLV följer regeringen upp hur de omhändertas av myndigheten, bl.a. genom den årliga myndighetsdialogen. Regeringskansliet har också flera verksamhetsdialoger per år med myndighetens ledning under vilka mer detaljerade diskussioner förs om aktuella frågor.

Motionerna

Genomförande av rekommendationer

I kommittémotion 2021/22:4321 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska genomföra Riksrevisionens rekommendationer. I samma motion yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska säkerställa att TLV genomför Riksrevisionens rekommendationer till myndigheten. Enligt motionärerna bör regeringen initiera nya överläggningar mellan staten, industrin och regionerna i syfte att nå överenskommelser med ömsesidiga åtaganden som kan ligga till grund för författningsändringar, säkerställa att TLV kan systematisera uppföljningen av fattade beslut samt säkerställa att Riksrevisionens rekommendationer till TLV genomförs.

I kommittémotion 2021/22:4324 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen senast den 1 juni 2022 ska redovisa till riksdagen vilka åtgärder regeringen har vidtagit i syfte att genomföra Riksrevisionens rekommendationer i fråga om förutsättningar för överenskommelser mellan industrin och regionerna. Motionärerna menar att Riksrevisionens bedömning tydligt visar att nuvarande ordning och utarbetade plattformar inte är tillfredsställande för att skapa mesta möjliga hälsa för de resurser som avsätts för läkemedelssubventioner.

Läkemedelsstrategin

I kommittémotion 2021/22:4321 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om uppdrag att förnya och uppdatera den nationella läkemedelsstrategin. Motionärerna anför att den nationella läkemedelsstrategin behöver uppdateras oftare och menar att den nationella läkemedelsstrategin ska ha ett särskilt fokus på åtgärder som kan underlätta ett snabbt införande av nya effektivare och säkra läkemedelsbehandlingar.

Betalningsmodeller

I kommittémotion 2021/22:4324 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om betalningsmodeller i fråga om precisionsmedicin. Motionärerna anför att betalningsmodellerna behöver ses över och anpassas till en ny situation där innovativa behandlingsterapier inom precisionsmedicin kan ges vid endast ett eller ett fåtal tillfällen varefter patienten tillfrisknar.

Strategi och finansiering rörande läkemedel mot sällsynta sjukdomar och diagnoser

I kommittémotion 2021/22:4324 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om en särskild nationell strategi för läkemedel och finansiering avseende sällsynta sjukdomar och diagnoser. Enligt motionärerna behöver läkemedel mot sällsynta sjukdomar och diagnoser en särskild nationell strategi och finansiering för att patienter i hela landet ska få tillgång till bästa tillgängliga vård på ett jämlikt sätt.

I kommittémotion 2021/22:4325 av Barbro Westerholm m.fl. (L) föreslås ett tillkännagivande om konkreta åtgärder för att säkra tillgång till särsläkemedel. Enligt motionärerna bör regeringen skyndsamt presentera konkreta åtgärder för hur särsläkemedel ska komma patienterna till del.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar Riksrevisionens rapport om subventionering av läkemedel. Subventionering av läkemedel är en central fråga för tillgängligheten till läkemedel.

Utskottet noterar att regeringen i skrivelsen har redogjort för flera åtgärder som rör de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen gjort. Åtgärderna innefattar bl.a. överläggningar mellan staten och SKR men även mellan andra aktörer inom ramen för arbetet med den nationella läkemedelsstrategin, arbete med Läkemedelsutredningens förslag, en ny utredning om långsiktig och hållbar rättslig reglering av utlämnande av försäljningsstatistik som avser läkemedel samt flera myndighetsuppdrag till TLV, Socialstyrelsen och E-hälsomyndigheten. Utskottet utgår från att regeringen fortsättningsvis kommer att uppmärksamma och arbeta med de aktuella frågorna och att den i det sammanhanget kommer att följa upp TLV:s

arbete genom verksamhets- och myndighetsdialoger så som redovisats i skrivelsen. Mot den bakgrunden anser utskottet att riksdagen inte behöver ta något initiativ med anledning av motion 2021/22:4321 (M) yrkandena 1 och 2 samt motion 2021/22:4324 (KD) yrkande 1. Motionerna bör avslås.

Utskottet har förståelse för att arbetet med den nationella läkemedelsstrategin inte kunnat genomföras fullt ut under pandemin. Utskottet förutsätter att arbetet med strategin framöver kan bedrivas mer intensivt. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion 2021/22:4321 (M) yrkande 3. Motionsyrkandet bör avslås.

När det gäller motion 2021/22:4324 (KD) yrkande 3 om betalningsmodeller noterar utskottet uppdraget till TLV om betalningsmodeller för gen- och cellterapi. Det pågående arbetet bör inte föregripas. Utskottet är därför inte berett att föreslå att riksdagen ska ta något initiativ med anledning av motionsyrkandet. Motionen bör avslås.

Patienter i hela landet behöver få tillgång till bästa tillgängliga vård på ett jämlikt sätt. När det gäller sådana läkemedel som generellt sett når mycket små patientgrupper och produceras i mindre mängder vill utskottet understryka att det är av stor vikt att de aktuella patienterna får tillgång till dessa läkemedel. Konkreta åtgärder behövs på området. Enligt utskottet behövs en särskild nationell strategi och en särskild finansiering för att patienter i hela landet ska få tillgång till läkemedel mot sällsynta sjukdomar och diagnoser. Regeringen bör vidta åtgärder för att åstadkomma detta. Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen. Motionerna 2021/22:4324 (KD) yrkande 2 och 2021/22:4325 (L) bör bifallas.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Reservationer

1. Genomförande av rekommendationer, punkt 1 (M, C, KD, L)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Camilla Waltersson Grönvall (M), Johan Hultberg (M), Sofia Nilsson (C), Pia Steensland (KD), Ulrika Jörgensen (M) och Barbro Westerholm (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:4321 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 samt
2021/22:4324 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att en av de viktigaste uppgifterna är att få ordning på svensk hälso- och sjukvård, och i det ingår läkemedelsförsörjningen som en central funktion. Nuvarande system för finansiering, subventioner och prissättning av läkemedel är komplext och svåröverskådligt. Vi anser att Riksrevisionens bedömning tydligt visar att nuvarande ordning och upparbetade plattformar inte är tillfredsställande för att skapa mesta möjliga hälsa för de resurser som avsätts för läkemedelssubventioner. Det räcker därför inte att regeringen hänvisar till att det redan finns upparbetade plattformar för dialog med regioner, industri, personalorganisationer och myndigheter där aktuella läkemedelsfrågor diskuteras. Läkemedelsutredningens slutbetänkande Tydligare ansvar och regler för läkemedel (SOU 2018:89) remisshanterades under våren 2019. Regeringen har inte redovisat hur den ställer sig till utredningens förslag. Att regeringen har gett uppdrag till TLV om åtgärder för att dämpa kostnaderna för läkemedel som ingår i läkemedelsförmånerna kan inte anses vara ett bemötande av Riksrevisionens kritik. Regeringen bör säkerställa att TLV kan systematisera uppföljningen av fattade beslut utifrån de data som myndigheten har tillgång till i dag.

Vi anser även att regeringen ska säkerställa att Riksrevisionens rekommendationer till TLV genomförs.

Regeringen bör redovisa till riksdagen senast den 1 juni 2022 vilka åtgärder regeringen har vidtagit i syfte att genomföra Riksrevisionens rekommendationer.

Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med detta.

2. Läkemedelsstrategin, punkt 2 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Johan Hultberg (M) och Ulrika Jörgensen (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4321 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att den nationella läkemedelsstrategin behöver uppdateras oftare. Detta ligger helt i linje med Riksrevisionens rekommendation till regeringen att systematisera arbetet. Strategin måste tas fram brett i samarbete mellan alla relevanta aktörer inom läkemedel och medicinteknik och inte enbart genom överenskommelser mellan regeringen och SKR. Vi menar att den nationella läkemedelsstrategin ska ha ett särskilt fokus på åtgärder som kan underlätta ett snabbt införande av nya effektivare och säkra läkemedelsbehandlingar. Högst prioritet i den delen bör handla om frågan hur nya läkemedelsbehandlingar för att bekämpa barncancer kan införas snabbare, jämlikt och på ett systematiskt sätt.

Regeringen bör ge i uppdrag till lämplig myndighet att skyndsamt förnya och uppdatera den gällande nationella läkemedelsstrategin i syfte att lyfta fram att jämlik och god tillgång till nya mer effektiva läkemedelsbehandlingar ska vara ett högt prioriterat område inom strategin.

3. Betalningsmodeller, punkt 3 (C, V, KD, L)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Sofia Nilsson (C), Karin Rågsjö (V), Pia Steensland (KD) och Barbro Westerholm (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4324 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att betalningsmodeller behöver ses över och anpassas till en ny situation där innovativa behandlingsterapier inom precisionsmedicin kan ges vid endast ett eller ett fåtal tillfällen varefter patienten tillfrisknar – en situation där de initiala kostnaderna kan bli höga men där de totala samhällsekonomiska kostnaderna behöver beaktas då patientens livskvalitet kan förbättras avsevärt och framtida behov av vård, rehabilitering och andra stödsatser kan minskas.

Regeringen bör se över frågan.

4. Strategi och finansiering rörande läkemedel mot sällsynta sjukdomar och diagnoser, punkt 4 (S)

av Kristina Nilsson (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Mikael Dahlgvist (S), Yasmine Bladelius (S) och Dag Larsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4324 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 2 och

2021/22:4325 av Barbro Westerholm m.fl. (L).

Ställningstagande

Vi vill understryka hur viktigt det är att människor får tillgång till bra behandling på ett jämlikt sätt i hela landet. När det gäller nya dyra läkemedel som riktar sig till små patientgrupper noterar vi att regeringen i sin skrivelse framhåller de insatser som gjorts under flera år i frågan om grunder för prissättning och subventionering av olika typer av läkemedel i olika faser av livscykeln. Vidare anser vi, liksom regeringen, att de utmaningar som Riksrevisionen och majoriteten lyfter är en del i direktiven till vad som kom att bli Läkemedelsutredningen. Utredningen lämnade sitt slutbetänkande Tydligare ansvar och regler för läkemedel (SOU 2018:89) i januari 2019. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet. Riksdagen bör inte föregripa arbetet med Läkemedelsutredningens förslag.

Mot denna bakgrund anser vi att det inte bör göras något tillkännagivande.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2021/22:43 Riksrevisionens rapport om statens subventionering av läkemedel.

Följdmotionerna

2021/22:4321 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska genomföra Riksrevisionens rekommendationer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att TLV genomför Riksrevisionens rekommendationer till myndigheten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ge i uppdrag att förnya och uppdatera den nationella läkemedelsstrategin gällande nya effektivare läkemedelsbehandlingar och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4324 av Pia Steensland m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör redovisa till riksdagen senast den 1 juni 2022 vilka åtgärder regeringen har vidtagit i syfte att genomföra Riksrevisionens föreslagna rekommendationer om att skapa förutsättningar för överenskommelser med industrin och regionerna om kriterier för prissättning och subventionering som är anpassade efter läkemedelsmarknadens utveckling, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en särskild nationell strategi och finansiering av läkemedel för sällsynta sjukdomar och diagnoser för att de ska komma patienter till del på ett jämlikt och effektivt sätt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betalningsmodeller för precisionsmedicin och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4325 av Barbro Westerholm m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer konkreta åtgärder för att säkra tillgång till sällsynta läkemedel och tillkännager detta för regeringen.